

K PREKÁŽKE RES IUDICATA V EXEKUČNOM KONANÍ

Jednou z podmienok, na ktoré musí súd prihliadať v každom štádiu exekučného konania z úradnej povinnosti, je aj prekážka res iudicata, pričom je povinnosťou exekučného súdu zastaviť exekučné konanie po zistení jej existencie. O tú istú vec ide vtedy, ak je možné v novom konaní v porovnaní so skorším konaním identifikovať totožnosť subjektov a totožnosť predmetu konania, ktorou je potrebné rozumieť nielen zhodu žalobného nároku (petitu), ale aj zhodu skutkového základu nároku. Ak teda exekučný súd zistí, že medzi tými istými účastníkmi už bolo vedené exekučné konanie, v ktorom bolo vydané právoplatné rozhodnutie, ktorým sa toto konanie skončilo, je povinný skúmať nielen povahu tohto rozhodnutia, ale aj jeho obsah, teda skutkový stav, ktorý bol jeho podkladom. Zastavenie exekučného konania na základe formalistickej interpretácie pojmu „právoplatne rozhodnutá vec“ je nedovoleným zásahom do práva na prístup k súdu, ktorý je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 211/2023 z 20. júna 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa obchodnej spoločnosti **TRIER s. r. o.**, Mikovíniho 10, Trnava, IČO 36 817 601, zastúpenej Prosman a Pavlovič advokátskou kanceláriou, s. r. o., Hlavná 31, Trnava, IČO 36 865 281, v mene ktorej koná JUDr. Maroš Prosman, advokát, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 59 Ek 2734/2021 z 12. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 59 Ek 2734/2021 z 12. septembra 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 59 Ek 2734/2021 z 12. septembra 2022 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **632,11 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 59 Ek 2734/2021 z 10. februára 2022 (ďalej len „uznesenie z 10. februára 2022“) a uznesením okresného súdu č. k. 59 Ek 2734/2021 z 12. septembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 211/2023-20 z 12. apríla 2023 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu z 12. septembra 2022. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na základe notárskej zápisnice č. k. Nz 40440/2007 z 10. októbra 2007 (ďalej len „notárska zápisnica“) vydanéj notárom JUDr. Petrom Opatovským inicioval sťažovateľ proti povinnej 1 D. B. a povinnej 2 I. P. exekučné konanie, ktoré bolo vedené na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 14 Er 908/2017 (ďalej aj „pôvodné exekučné konanie“). Počas pôvodného exekučného konania podala povinná 2 I. P. žalobu o určenie neplatnosti viacerých právnych úkonov, medzi nimi aj notárskej zápisnice. Okresný súd Trnava rozsudkom č. k. 14 C 155/2007-360 zo 6. apríla 2016 určil, že notárska zápisnica je neplatná. Následne Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 23 Co 6/2017 z 26. februára 2018 potvrdil rozsudok Okresného súdu Trnava, a tým bola notárska zápisnica ako exekučný titul právoplatne zrušená. V nadväznosti na daný rozsudok vydal Okresný súd Trnava uznesenie č. k. 14 Er 908/2017 z 19. júna 2019 (ďalej aj „uznesenie o zastavení exekúcie“), ktorým exekučné konanie zastavil.

4. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3 Cdo 107/2018-531 z 26. novembra 2020 tak, že rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Následne krajský súd, rešpektujúc právne závery najvyššieho súdu, vo veci znova konal a rozsudkom č. k. 23 Co 20/2021-583 z 18. januára 2022 zmenil rozsudok Okresného súdu Trnava tak, že žalobu v napadnutých výrokoch zamietol.

5. Následne na podklade už spomenutých rozhodnutí inicioval sťažovateľ nové exekučné konanie, v ktorom sa na základe toho istého exekučného titulu domáhal vydania poverenia a vymoženia dlžnej sumy od povinných. Okresný súd uznesením z 10. februára 2022 návrh

na vykonanie exekúcie zamietol. Proti uzneseniu z 10. februára 2022 podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením z 12. septembra 2022 zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ s obsahom napadnutých uznesení nesúhlasí, pričom poukazuje na to, že pôvodné exekučné konanie bolo právoplatne skončené a zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) v § 201 vylučuje možnosť podania žaloby na obnovu exekučného konania po jeho skončení, a preto nemal inú možnosť, ako iniciovať nové exekučné konanie. V čase nového exekučného konania už disponoval uznesením najvyššieho súdu a následne mu bol doručený aj nový rozsudok krajského súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá a platnosť notárskej zápisnice ako exekučného titulu sa stala nespornou. O novom rozsudku krajského súdu informoval sťažovateľ aj okresný súd, ktorý tak mal plnú vedomosť o jej platnosti.

7. Sťažovateľ v podstatnom uvádza, že okresný súd zamietnutie návrhu na vykonanie exekúcie a následnej sťažnosti odôvodnil v napadnutých uzneseniach tým, že vykonaniu exekúcie v novom exekučnom konaní bránila prekážka už právoplatne rozhodnutej veci (*res iudicata*). Tú má podľa okresného súdu zakladať uznesenie o zastavení exekúcie vydané Okresným súdom Trnava v pôvodnom exekučnom konaní. Vzhľadom na to, že podanie žaloby na obnovu konania, rovnako ako podanie dovolania je Exekučným poriadkom vylúčené, uznesenie o zastavení exekúcie je podľa názoru okresného súdu v súčasnosti právne nezrušiteľné.

8. Ak by sa sťažovateľ stotožnil s názorom okresného súdu, znamenalo by to, že hoci mu dal najvyšší súd za pravdu a zrušil rozsudok krajského súdu, následkom čoho krajský súd vydal nový rozsudok, ktorým žalobu povinnej 2 v celom rozsahu zamietol, z pohľadu vymáhateľnosti pohľadávky sťažovateľa ako oprávneného v exekučnom konaní by sa nič nezmenilo a úspešné podanie dovolania by v konečnom dôsledku nemalo žiadny pozitívny vplyv na vymáhateľnosť pohľadávky sťažovateľa. Na neprijateľnosť tohto výkladu upozornil sťažovateľ okresný súd už v sťažnosti proti uzneseniu z 10. februára 2022, avšak okresný súd sa s daným argumentom vysporiadal len konštatovaním, že uznesenie o zastavení má všetky dôsledky rozhodnutia vo veci samej, a preto nie je možné otázku spôsobilosti exekučného titulu ani objektívne odstrániť, iba ak zabezpečením nového exekučného titulu.

9. Okresný súd Trnava zastavil pôvodnú exekúciu z dôvodu neplatnosti notárskej zápisnice, teda v tom čase neexistoval žiaden exekučný titul. Sťažovateľ nemal dôvod na podanie opravného prostriedku proti uzneseniu o zastavení exekúcie, keďže existovali právoplatné rozhodnutia potvrdzujúce neplatnosť notárskej zápisnice. Považuje za absurdné a nehospodárne, aby oprávnení podávali *ad hoc* odvolania bez existencie akéhokoľvek odvolacieho dôvodu. Zároveň uviedol, že uznesenie o zastavení exekúcie bolo vydané výlučne na podklade rozsudkov Okresného súdu Trnava a krajského súdu, čiže v rámci prípadného odvolacieho konania by sa súd nezaoberal dôvodnosťou podaného odvolania. Exekučný súd je navyše viazaný právnym názorom súdov, ktoré v tom čase vyslovili neplatnosť notárskej zápisnice.

10. Sťažovateľ vedomý si svojich práv podal proti rozhodnutiam Okresného súdu Trnava a krajského súdu dovolanie, ktorému najvyšší súd vyhovel, a následne bol vydaný nový rozsudok krajského súdu, ktorý jednoznačne potvrdil platnosť exekučného titulu v podobe notárskej zápisnice. Spravodlivosť nesmie byť slepá, formálna. Práve naopak, rozhodovanie súdov vrátane exekučného súdu musí dbať na dodržiavanie zákonov, avšak nie formálne bez jasných východísk tak, ako to je v prípade sťažovateľa.

11. Sťažovateľ je toho názoru, že je potrebné zohľadniť aj časové hľadisko a právny stav v čase vydania jednotlivých rozhodnutí. Pôvodné rozhodnutia boli vydané v rokoch 2016 a 2018, pričom uznesenie o zastavení exekúcie bolo vydané v roku 2019. Toto uznesenie bolo vydané v súlade so zákonom a neexistoval dôvod na jeho zmenu. Okolnosti sa zmenili až po tom, ako najvyšší súd vyhovel sťažovateľovmu dovolaniu a potvrdil platnosť notárskej zápisnice ako exekučného titulu, na základe ktorého sa sťažovateľ môže domáhať svojich nárokov.

12. Je povinnosťou súdov, aby v prípade, ak je to možné, účinne zabránili vzniku škody, ktorá vznikla v dôsledku ich nezákonných rozhodnutí. V prípade sťažovateľa je povinnosťou exekučného súdu vykladať zákon tak, aby škoda spôsobená v dôsledku zrušenia rozsudku Okresného súdu Trnava a rozsudku krajského súdu vôbec nenastala, resp. sa minimalizovala. Všetky rozhodnutia, na ktorých podklade došlo k zastaveniu exekučného konania, boli v celom rozsahu zrušené a existencia exekučného titulu v podobe notárskej zápisnice bola jednoznačne konštatovaná.

13. Sťažovateľ vzhľadom na podstatnú zmenu okolností (neexistencia exekučného titulu v roku 2019 a jeho existencia v roku 2022) nepovažuje v tomto prípade podmienku na prekážku právoplatne rozhodnutej veci za danú. Je zjavné, že hmotnoprávny nárok sťažovateľa, ktorý vznikol na podklade notárskej zápisnice, existuje. Sťažovateľ má právo na to, aby sa domáhal vymoženia svojho nároku prostredníctvom exekučného súdu, a toto právo mu je v rozpore so zákonom a s ústavnými právami odopreté.

14. Vzhľadom na už uvedené sa sťažovateľ domnieva, že okresný súd napadnutými uzneseniami porušil čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. O dôvodnosti ústavnej sťažnosti svedčí aj fakt, že okresný súd v rámci odôvodnenia napadnutých uznesení neuviedol žiaden zákonný postup, podľa ktorého by mal sťažovateľ postupovať, aby účinne napravil nezákonnosť rozhodnutí Okresného súdu Trnava a krajského súdu.

15. Sťažovateľ je toho názoru, že v dôsledku napadnutých rozhodnutí došlo k porušeniu jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, keďže v zmysle súvisiacej judikatúry ochranu vlastníckeho práva v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy požíva aj vlastník pohľadávky, ktorej navrátenie je len potenciálne, avšak existuje legitímna nádej na jej zhodnotenie, resp. uhradenie. Vzhľadom na navrátenie platnosti notárskej zápisnice ako exekučného titulu bola potvrdená aj existencia pohľadávky vo výške 3 400 000 Sk, ktorá je súčasťou majetkových hodnôt sťažovateľa. Konaním okresného súdu však dochádza k porušovaniu základného práva na súdnu ochranu (vlastníctva) majetku sťažovateľa, keďže mu je odopierané právo domáhať sa vrátenia pôžičky prostredníctvom exekučného konania, ktoré bolo nezákonne zastavené. Navyše každodenne je sťažovateľ vystavený situácii, že sa dlžník, prípadne ručiteľ zbaví majetku, čo bude mať fatálny následok na jeho vlastníctvo,

ktoré by sa prakticky znížilo o celú dlžnú sumu v dôsledku nezákonných rozhodnutí okresného súdu

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

16. Okresný súd vo svojom vyjadrení prostredníctvom zákonnej sudkyne zopakoval argumenty uvedené v napadnutom uznesení a, nadväzujúc na to, zhodnotil, že argumentácia sťažovateľa žiadnym spôsobom nespochybňuje ústavnú udržateľnosť právnych záverov v napadnutom uznesení, ktorými jasne, logicky a konzistentne odôvodnil nemožnosť udelenia poverenia na vykonanie exekúcie pre existenciu prekážky právoplatne rozhodnutej veci, a to vo väzbe na právoplatné rozhodnutie Okresného súdu Trnava č. k. 14 Er 908/2007-291 z 19. júna 2019. V tomto rozhodnutí daný súd zastavil exekúciu s rovnakými účastníkmi a rovnakým predmetom (t. j. na základe toho istého exekučného titulu to isté plnenie) z dôvodu, že exekučný titul neexistuje. Teda možno jednoznačne uzavrieť, že Okresný súd Trnava nerozhodol o tom, že nárok z exekučného titulu neexistuje, ale, naopak, že samotný exekučný titul (notárska zápisnica) neexistuje. Skonštatoval teda neopraviteľnú nespôsobilosť exekučného titulu. Uvedený názor potvrdzuje i právna kvalifikácia, ktorú sudca použil, keď exekúciu zastavil podľa § 57 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017, a nie podľa § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017. Z tohto dôvodu považuje okresný súd právnu argumentáciu v danej veci i ústavnú sťažnosť za nepochopenie procesného stavu veci zo strany sťažovateľa.

17. Okresný súd považuje smer, ktorým sa sťažovateľ snažil zvrátiť stav v danej veci podaním mimoriadneho opravného prostriedku iba v civilnej veci, za nesprávny, ak nezohľadňoval aj existenciu exekučného rozmeru v danej veci. Oprávnený mal ísť cestou zabezpečenia si iného exekučného titulu (súdneho rozhodnutia), a preto nie je ani pravdivá námietka sťažovateľa, že okresný súd v rámci odôvodnenia neuviedol žiaden zákonný postup, podľa ktorého by mal sťažovateľ postupovať, aby účinne napravil nezákonnosť rozhodnutí Okresného súdu Trnava a krajského súdu. Existenciou iného exekučného titulu by sa zmenil predmet exekučného konania, nebol by ten istý a bolo by možné viesť exekúciu na nárok, ktorý bol medzi účastníkmi na hmotnoprávnej úrovni. Okresný súd zastával názor, že pokiaľ existuje právoplatné rozhodnutie podľa § 57 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017, zmena konečného záveru procesného súdu o platnosti právneho úkonu, na základe ktorého vznikol nárok oprávneného, nespôsobuje, že notárska zápisnica sa stáva späťne účinným exekučným titulom. Uvedené rozhodnutie procesného súdu takéto účinky vo vzťahu k validite exekučného titulu nemá. Pokiaľ bola v danej exekučnej veci totožná notárska zápisnica predložená ako exekučný titul, bolo potrebné návrh na vykonanie exekúcie zamietnuť pre prekážku *res iudicata* vo väzbe na už citované rozhodnutie Okresného súdu Trnava.

18. Okresný súd zdôraznil, že predmetom exekučného konania je vymáhaný nárok, ktorý je určený dvojzložkovo. Tento judikovaný nárok je definovaný jednak predmetom plnenia (exekučným petitom, t. j. tým, čo sa má vymôcť) a jednak samotným exekučným titulom, t. j.

základom plnenia. Tento základ je pre účely určenia totožnosti veci definovaný iba nutnými náležitosťami, ktoré formuluje formálne právo na jeho vznik. Okolnosti, ktoré predchádzajú jeho vydaniu, ani okolnosti, podľa ktorých sa posudzuje validita exekučného titulu, nemôžu byť súčasťou otázok predmetu exekúcie, a teda skutočnosťami relevantnými pre posudzovanie totožnosti veci.

19. Podľa názoru okresného súdu nedošlo k žiadnej zmene okolnosti na procesnej (exekučnej) úrovni vzťahu medzi účastníkmi (snád' možno konštatovať len záväzné deklarovanie existencie hmotnoprávnej úrovne nároku, ktorá však nemá vplyv na exekučné konanie). Hmotnoprávny vzťah medzi účastníkmi sa nemôže presadiť, dokiaľ verejnoprávny procesnoprávny (exekučný) vzťah založený uznesením Okresného súdu Trnava konštatujúci neúčinnosť exekučného titulu, a teda zákaz exekúcie podľa predloženého exekučného titulu, je v právoplatnosti. V tomto zmysle by mala byť zachovaná právna istota, ktorú týmto rozhodnutím povinné od štátu dostali. Sťažovateľ sa mohol a mal odvolať proti rozhodnutiu Okresného súdu Trnava č. k. 14 Er 908/2017-291 z 19. júna 2019 a pokiaľ tak neurobil, sám sa vystavil riziku, že na podklade notárskej zápisnice nebude možné ani po prípadnej zmene skutkových okolností viesť exekúciu.

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

20. Ústavný súd v zmysle § 126 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) umožnil vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti aj zúčastneným osobám, ktorými sú povinné v exekučnom konaní D. B. a I. P. Zúčastnené osoby sa v lehote určenej ústavným súdom k ústavnej sťažnosti nevyjadrili.

III.3. Replika sťažovateľa:

21. Sťažovateľ v replike reagoval na argumenty uvedené vo vyjadrení okresného súdu, pričom v podstatnom uviedol, že nesúhlasí s tvrdením zákonnej sudkyne, že namiesto ústavnoprávneho rámca sa v ústavnej sťažnosti zamerá len na nesprávne právne posúdenie zo strany okresného súdu. Sťažovateľ jasne a zrozumiteľne sformuloval, v čom vidí porušenie označených práv a prečo považuje napadnuté uznesenie za ústavne neudržateľné.

22. V súvislosti s nepodaním odvolania proti uzneseniu o zastavení exekúcie sťažovateľ upriamil pozornosť na svoje argumenty uvedené v ústavnej sťažnosti, ktoré považuje za pomerne vyčerpávajúce. Následne v podstatnom doplnil, že súd zastavil exekúciu podľa § 57 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017, a teda z dôvodu, že rozhodnutie, ktoré je podkladom na vykonanie exekúcie, bolo po začatí exekúcie zrušené alebo sa stalo neúčinným. Samotný exekučný titul však v žiadnom prípade nebol zrušený uznesením o zastavení exekúcie, ale rozsudkami Okresného súdu Trnava a krajského súdu, ktoré zhodne určili notársku zápisnicu za neplatnú. Okresný súd Trnava následne v uznesení o zastavení exekúcie len reflektoval na v danej chvíli existujúci právny stav, a to súdom právoplatne určenú neplatnosť exekučného titulu. So záverom, že uznesením o zastavení exekúcie došlo k určeniu, resp. konštatovaniu nespôsobilosti exekučného titulu, sa preto sťažovateľ v žiadnom prípade nemôže stotožniť.

23. Následne je pre sťažovateľa ťažko pochopiteľné tiež stanovisko zákonnej sudkyne, že sťažovateľ si mal zabezpečiť iný exekučný titul, na ktorého podklade by následne mohol viesť exekúciu proti povinným. Sťažovateľ si pri poskytovaní pôžičky povinnej zvolil formu notárskej zápisnice práve z dôvodu, že táto mu poskytovala maximálnu možnú mieru právnej ochrany a vďaka svojej priamej vykonateľnosti umožňovala, ak to bude potrebné, vymáhanie pohľadávky bez nutnosti viesť pred podaním návrhu na vykonanie exekúcie súdne konanie o priznanie nároku. Návrh súdu na riešenie situácie po vydaní uznesenia o zastavení exekúcie podaním žaloby na plnenie sťažovateľ považuje za nelogický a v absolútnom rozpore s princípmi hospodárnosti a efektívnosti vedenia súdneho konania.

24. Sťažovateľ upozornil na názor okresného súdu, podľa ktorého „*záväzné deklarovanie existencie hmotnoprávnej úrovne nároku nemá vplyv na exekučné konanie*“, čo, inými slovami, znamená, že z pohľadu okresného súdu je právoplatné zamietnutie určovacej žaloby povinnej irelevantné vo vzťahu k vymáhateľnosti pohľadávky sťažovateľa v exekučnom konaní. Práve tento názor sťažovateľ považuje za ústavne neudržateľný a poškodzujúci jeho právo na súdnu ochranu a ochranu jeho vlastníckeho práva.

25. Jadrom a základnou tézou, ktorou sťažovateľ odôvodňuje podanie svojej ústavnej sťažnosti, je presvedčenie, že v situácii, keď je existencia hmotnoprávneho nároku žalobcu nesporná, úlohou procesných noriem a následne súdov je poskytnúť žalobcovi funkčný a efektívny spôsob uplatnenia jeho práva na uspokojenie pohľadávky, ktorý mu v prípade zachovania dostatočnej miery obozretnosti a procesnej aktivity zaručí reálnu šancu na vymoženie jeho nároku a zároveň poskytne žalovanému ako dlžníkovi možnosť brániť svoje práva. Okresný súd však v napadnutom uznesení, ako aj v rozhodnutí, ktoré mu predchádzalo, a vo vyjadrení súdu opakovane využíva nedostatky procesnej úpravy na to, aby našiel spôsob, ako zabrániť sťažovateľovi v účinnom uplatnení jeho hmotných práv. Pokiaľ sťažovateľ spravil všetky do úvahy prichádzajúce právne kroky na bránenie svojich práv a napokon až prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku a rozhodnutia najvyššieho súdu dosiahol stav, keď opätovne disponuje platným exekučným titulom, dôvodne očakáva, že mu bude zo strany okresného súdu poskytnutá súdna ochrana a prípadný nedostatok procesnej úpravy v žiadnom prípade nemôže na ťarchu sťažovateľa spôsobiť nevyožiteľnosť jeho pohľadávky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

26. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

IV.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

27. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie je založená na jeho tvrdení o nezákonnosti a svojvoľnosti napadnutého uznesenia. Sťažovateľ je toho názoru, že právne závery okresného súdu vyslovené v napadnutom uznesení, ako aj uznesení, ktorého vydanie mu predchádzalo, na základe ktorých došlo k zamietnutiu návrhu na vykonanie exekúcie z dôvodu právoplatne rozhodnutej veci (prekážky *res iudicata*), sú svojvoľné a arbitrárne, keďže aktuálny právny stav sa v dôsledku opätovného rozhodnutia krajského súdu rozsudkom č. k. 23 Co 20/2021-583 z 18. januára 2022 zásadným spôsobom zmenil, keď v dôsledku uvedeného rozhodnutia bola žaloba zamietnutá, a tým bola opätovne navrátená platnosť notárskej zápisnice ako exekučného titulu.

28. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97), a preto ich namietané porušenie ústavný súd preskúmal spoločne.

29. Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02) súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností, ktoré vyplývajú priamo zo zákona.

30. Z uznesenia okresného súdu z 10. februára 2022, ktorým bol zamietnutý návrh na vykonanie exekúcie, ako aj z napadnutého uznesenia v podstatnom vyplýva, že okresný súd zamietol návrh na vykonanie exekúcie podľa § 53 ods. 3 Exekučného poriadku z dôvodu prekážky *res iudicata*, za ktorú považoval pôvodné exekučné konanie vedené Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 14 Er 908/2017, ktoré bolo zastavené uznesením Okresného súdu Trnava č. k. 14 Er 908/2017-291 z 19. júna 2019. Okresný súd argumentoval, že exekučné konanie bolo vedené medzi rovnakými účastníkmi, teda totožným oprávneným a totožnými povinnými, na podklade rovnakého exekučného titulu. Okresný súd následne rozvinul svoju argumentačnú líniu tým, že uznesenie o zastavení exekučného konania je právoplatné a sťažovateľ mal podľa jeho názoru okrem podania dovolania v civilnom sporovom konaní rovnako podať aj odvolanie proti uzneseniu o zastavení exekúcie, keďže exekučné konanie je samostatným konaním.

31. Medzi základné princípy procesného práva patrí aj princíp *ne bis in idem*, v zmysle ktorého nie je možné rozhodovať o tej istej veci dvakrát. Tento princíp je v sporovom, resp. exekučnom konaní vyjadrený v prekážke *res iudicata*. Podľa § 161 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) je súd v každom štádiu povinný *ex offio* skúmať procesné podmienky konania, jednou z nich je aj negatívna podmienka konania spočívajúca v prekážke veci rozsúdenej (*res iudicata*), ktorá je upravená vo všeobecnom procesnom predpise, konkrétne v § 230 CSP. Exekučný poriadok neobsahuje osobitnú úpravu, preto pri subsidiárnom použití Civilného sporového poriadku (§ 200 Exekučného poriadku) je povinnosťou exekučného súdu zastaviť exekučné konania po zistení existencie prekážky právoplatne rozhodnutej veci.

32. Rozhodovanie o existencii prekážky rozsúdenej veci (nielen) v exekučnom konaní reflektuje vždy na osobitné okolnosti posudzovanej veci, ktoré sú spojené s vyriešením otázky totožnosti veci. Prekážka *res iudicata* totiž existuje jedine v prípade, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec, o ktorej už bolo v skoršom konaní právoplatne rozhodnuté. O tú istú vec ide vtedy, ak v novom konaní v porovnaní so skorším konaním je možné identifikovať totožnosť subjektov a totožnosť predmetu konania, ktorou je potrebné rozumieť nielen zhodu žalobného nároku (petitu), ale aj zhodu skutkového základu nároku. V exekučnom konaní je vecou samou procesný nárok, o ktorom je súd povinný rozhodnúť, teda pri začatí exekučného konania ide o žiadosť oprávneného o nútený výkon exekučného titulu (porovnaj ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok*. 2. vydanie. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 935.). Ak teda exekučný súd zistí, že medzi tými istými účastníkmi už bolo vedené exekučné konanie, v ktorom bolo vydané právoplatné rozhodnutie, ktorým sa toto konanie skončilo, je povinný skúmať nielen povahu tohto rozhodnutia, ale aj jeho obsah, teda skutkový stav, ktorý bol jeho podkladom.

33. Ústavný súd napriek obsiahlej a suverénnej argumentácii okresného súdu konštatuje, že v posudzovanom prípade nebola ústavne konformným spôsobom posúdená otázka totožnosti veci (otázka totožnosti subjektov sporná nebola, pozn.). Okresný súd totiž ani v uznesení o zamietnutí návrhu na vykonanie exekúcie, ani v napadnutom uznesení nezohľadnil, že Okresný súd Trnava síce zastavil exekúciu medzi tými istými účastníkmi z dôvodu, že exekučný titul neexistuje, tento záver však nebol výsledkom jeho vlastného posúdenia. Okresný súd Trnava skutkovo vychádzal z existencie rozhodnutí v sporovom konaní, v ktorom sa posudzovala platnosť exekučného titulu. Záver o neexistencii exekučného titulu teda nebol výsledkom autonómnej rozhodovacej činnosti exekučného súdu v exekučnom konaní, ale vyvedením právneho záveru o naplnení hypotézy § 57 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017 z konkrétneho skutkového stavu existencie právoplatného súdneho rozhodnutia v spore o neplatnosť exekučného titulu v inom (nie exekučnom) konaní.

34. Nový návrh oprávneného na vykonanie exekúcie však vychádza z odlišnej skutkovej situácie, ktorá nastala po uznesení najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 107/2018 z 26. novembra 2020 a následnom opätovnom rozhodnutí krajského súdu rozsudkom č. k. 23 Co 20/2021-583 z 18. januára 2022. Po tomto rozhodnutí krajského súdu bola odstránená pochybnosť o platnosti notárskej zápisnice (exekučného titulu), to znamená, že aj návrh na vykonanie exekúcie vychádza z odlišnej skutkovej situácie, než z akej vychádzalo pôvodné uznesenie o zastavení exekúcie napriek tomu, že ide o tých istých účastníkov konania a ten istý nárok.

35. Ústavný súd preto nezdieľa právny názor okresného súdu o totožnosti veci, ktorý viedol k prijatiu záveru o prekážke *res iudicata*. Zastavenie exekučného konania na základe formalistickej interpretácie pojmu „právoplatne rozhodnutá vec“ je nedovoleným zásahom do práva na prístup k súdu, ktorý je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie.

36. Ústavný súd nemôže súhlasiť s námietkou okresného súdu, že sťažovateľ sa mal okrem obrany v dovolacom civilnom konaní brániť aj odvolaním proti uzneseniu o zastavení exekúcie v exekučnom konaní, hoci paradoxne z tejto námietky vyplýva záver, že tieto

konania sú celkom samostatné a navzájom spolu nesúvisia. Ústavný súd však v tejto súvislosti poukazuje na samotnú podstatu civilného procesu, ktorý sa vnútorne stratifikuje na konanie základné a vykonávacie (exekučné). Exekučné konanie predstavuje druhú fázu civilného procesu, nie však obligatórnu, ale v zmysle dispozičného princípu, na ktorom je založené, prísne fakultatívnu. Exekučné konanie preto nemožno považovať za konanie samostatné, keďže v základnom civilnom konaní súd spravidla judikuje existenciu súkromného práva medzi stranami sporu, zatiaľ čo v exekučnom konaní je úlohou súdneho exekútora a exekučného súdu poskytovať ochranu už judikovanému nároku. Ústavnému súdu nie je zrejmé, na základe akých argumentov by sa mohol sťažovateľ úspešne brániť odvolaním, ak uznesenie o zastavení exekúcie vychádzalo z právoplatných, a teda záväzných súdnych rozhodnutí. Najvyšší súd vyhovel sťažovateľovmu dovolaniu až 26. novembra 2020, teda rozhodnutie tvoriace podklad na vydanie uznesenia o zastavení exekúcie bolo zrušené s viac ako ročným časovým odstupom po vydaní uznesenia o zastavení exekúcie. Argument, že v odvolacom konaní mohol sťažovateľ doceliť zastavenie exekúcie „*podľa iného zákonného ustanovenia*“, považuje ústavný súd výlučne za hypotézu.

37. Ústavný súd považuje za účelovú aj argumentáciu okresného súdu o možnosti zabezpečenia „iného“ exekučného titulu. Takýto názor spochybňuje rovnocennosť kvalifikovanej notárskej zápisnice ako exekučného titulu, ktorej platnosť bola s konečnou platnosťou potvrdená novým rozsudkom krajského súdu.

38. Z uvedených záverov vyplýva, že okresný súd pri posudzovaní návrhu na vykonanie exekúcie nezohľadnením zmeny skutkového stavu v dôsledku uznesenia najvyššieho súdu a následného rozsudku krajského súdu č. k. 23 Co 20/2021-583 z 18. januára 2022 postupoval (za použitia suverénne pôsobiacej argumentácie) pri interpretácii a aplikácii procesných noriem neprípustne formalisticky, nerešpektujúc pravidlá spravodlivého procesu za situácie zákonného vylúčenia obnovy konania v exekúcii. Týmto postupom došlo zo strany okresného súdu k nedovolenému zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

39. Nadväzujúc na tvrdené porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, sťažovateľ vo svojej argumentácii tvrdil, že okresný súd mal napadnutým uznesením zasiahnuť aj do jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Pritom poukázal na súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu, podľa ktorej právnu ochranu v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy požíva aj vlastník pohľadávky, ktorej navrátenie je len potenciálne, avšak existuje legitímna nádej na jej zhodnotenie. Na podklade rozsudku krajského súdu z 18. januára 2022 bola navrátená platnosť notárskej zápisnice, čím bola potvrdená aj existencia pohľadávky sťažovateľa, ktorá je súčasťou jeho majetkových hodnôt. Konaním exekučného súdu sa sťažovateľ v dôsledku porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy každodenne vystavuje situácii, že sa dlžník, resp. ručiteľ zbaví majetku, čo bude mať fatálny následok na vlastníctvo sťažovateľa.

40. Z judikatúry ESLP, ako aj ústavného súdu vyplýva, že „majetky“ môžu byť buď majetky existujúce, alebo majetkové hodnoty vrátane pohľadávok, o ktorých sťažovateľ môže tvrdiť,

že má aspoň „legitímnu nádej“ na ich zhmotnenie (rozsudok ESLP vo veci Pine Valley Developments Ltd. v. Írsko z 29. 11. 1991, č. 12742/87 a rozsudok ESLP vo veci Pressos Compania Naviera S. A. a iní v. Belgicko z 20. 11. 1995, č. 17849/91). Ústavný súd v okolnostiach danej veci konštatuje, že k zásahu do označeného práva sťažovateľa došlo v danej veci už tým, že napriek jeho „legitímnemu očakávaniu“ pri splnení podmienok a predpokladov vymedzených procesnými predpismi (Exekučným poriadkom) ako oprávnený v exekúcii nemal k dispozícii ten druh zákonnej ochrany svojho vlastníckeho práva, ktorý mu zákon pri takomto prejave vôle poskytuje. Podstata tohto zásahu spočíva v tom, že okresný súd v dôsledku zamietnutia návrhu na výkon exekúcie napriek existujúcemu právnomu stavu neposkytol rovnakú úroveň ochrany jeho vlastníckemu právu k tým hodnotám, ktoré mali byť predmetom exekúcie (v okolnostiach prípadu išlo o finančné prostriedky), akú poskytol rovnakému právu povinných.

41. Ústavný súd je preto toho názoru, že okresný súd pri zamietnutí návrhu na výkon exekúcie nezohľadnením aktuálneho právneho stavu porušil aj základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

42. Vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, vzhľadom na vyhovenie ústavnej sťažnosti ústavný súd napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (výrok 2).

43. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou okresného súdu znova sa zaoberať návrhom sťažovateľa na vykonanie exekúcie, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze (§ 134 zákona o ústavnom súde).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

44. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2000 eur, odôvodňujúc to skutočnosťou, že vzhľadom na charakter porušenia základných práv sťažovateľa nie je možné zaistiť úplnú nápravu zrušením napadnutých rozhodnutí, keďže rozhodnutie ústavného súdu nepredstavuje ani v kombinácii s ďalšími opatreniami na zabránenie pokračovania v porušovaní základných práv a slobôd v budúcnosti dostatočnú nápravu zisteného porušenia ústavnosti.

45. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, keď vzhľadom na charakter porušenia základných práv a slobôd sťažovateľa nie je možné zaistiť úplnú nápravu zrušením rozhodnutia a rozhodnutie ústavného súdu konštatujúce porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa nepredstavuje ani v kombinácii s ďalšími opatreniami na zabránenie pokračovania v porušovaní ústavných práv v budúcnosti dostatočnú nápravu zisteného porušenia ústavnosti. Rozhodujúce je najmä kritérium, či obnova stavu pred porušením jeho práv je právne možná. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia tohto základného práva, prípadne zrušenie namietaného rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie.

46. Vzhľadom na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie ústavný súd považuje poskytnutie ochrany porušenia označených práv týmto spôsobom za dostatočné, preto ústavnej sťažnosti v časti priznania primeraného zadost'učinenia nevyhovel (výrok 4).

VI.

Trovy konania

47. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 632,11 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2022 a 1 úkon právnej služby vykonaný v roku 2023 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur a za rok 2023 vo výške 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur a za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 632,11 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.